

DOBÓ AJSA

(Eötvös Loránd Tudományegyetem)

A COVID-járvány Észak-Koreában egy nagykövet szemével

Csoma Mózes: *Phenjani exodus*. Budapest: L'Harmattan Kiadó, 2023. 210 oldal

Csoma Mózes Korea-kutató és volt szülői nagykövet a *Phenjani exodus* című, legújabb monográfiája középpontjában az elmúlt évek talán legmeghatározóbb eseménye, a COVID-19-világjárvány kitörése által okozott globális válsághelyzet áll. Ezt a helyzetet elsősorban a pandémia során szolgálatukat Észak-Koreában (Koreai Népi Demokratikus Köztársaság, a továbbiakban: KNDK) teljesítő diplomaták szemszögéből szemlélteti.

A témaválasztás igen aktuális, hiszen a kiadványban tárgyalt események kezdete alig több mint négy évvel korábbra nyúlik csak vissza. A monográfia fontosságát tovább növeli az is, hogy a COVID-járvány nemrég lezajlott – sőt következményeit tekintve még most is aktuális – jelenségének fókuszba helyezésével a mű úttörő szerepet is betölt, a téma újszerű voltából fakadóan ugyanis eddig igen kevesen foglalkoztak a kérdéssel hasonló keretben.

Bár a szerző tevékenységeiből születő szerteágazó életpaszttalok az eddig megjelent műveinek témaválasztásában is tükröződtek (előző monográfiái között találhatunk a Koreai-félsziget történelméről, illetve a koreai–magyar kapcsolatokról szóló kiadványokat is), jelen kötetében különösen nagy szerepet játszik Csoma Mózes orientalista kutatói, valamint a diplomáciai kapcsolatokban jártas nagyköveti háttere egyaránt. Ezeknek köszönhetően ugyanis a kettős szemszögű megközelítési módszer nemcsak a témaválasztásban jelenik meg, hanem az eseményeket is mindvégig ebből a két szemszögéből együttesen tárgyalja.

Csoma Mózes a diplomaták életéhez és az országból való távozásukhoz, a világjárvány kezdeteihez, valamint az észak-koreai vezetés által hozott megelőzési és kezelési intézkedésekhez fűződő események bemutatása mellett hangsúlyt fektet a kulturális, gazdasági, politikai és történelmi háttér részletes ismertetésére is. Ennek megfelelően a kötetet négy nagyobb szerkezeti egységre bontotta. Az első fejezetben (*A phenjani exodus előzményei*) a diplomaták

KNDK-ból való kivonulásának előzményei között bemutatja az Észak-Koreában tartózkodó diplomaták mindennapi életét és helyzetét a világjárvány előtt, valamint a phenjani rezsim által hozott döntéseket a világjárvány kitörésének kezdetén, illetve a feltételezhető mögöttes tényezőket. A második fejezet (*A phenjani exodus kezdete*) középpontjában az ország elszigeteltsége áll: tárgyalja többek között az ország elszigetelése mögötti politikai és ideológiai megfontolásokat, követi a KNDK-ban tartózkodó diplomaták és külföldiek helyzetének a változásait az észak-koreai vezetőség által meghozott rendelkezések függvényében, valamint kitér az országot sújtó, az elszigeteltségből fakadó nehézségekre is. A harmadik fejezetben (*Visszatekintés az 1990-es évekbeli „nehéz menetelésre”*) a szerző a világjárvány következtében kialakult gazdasági és politikai helyzet párhuzamaként a KNDK történelmében „nehéz menetelés”-ként elhíresült időszakot tárgyalja. Az utolsó fejezetben (*A phenjani exodus utáni fejlemények*) pedig egyfajta kitekintést nyújt a KNDK diplomaták kivonulását követő politikai és gazdasági helyzetére, valamint a konklúziók előtt kitér az orosz–ukrán konfliktus koreai vonatkozásaira is.

A műben a tudományos formai és szerkezeti igényesség közérthető és világos fogalmazásmóddal párosul. A szerző az elmondottakat számos esetben személyes élményen vagy beszélgetéseken alapuló történetekkel egészíti ki, amelyek az események árnyalásán túl olvasmányosabbá teszik a szöveget, így könnyítve meg a gondolatmenet követését a laikusok számára is. Fontosnak tartom továbbá kiemelni azt a megközelítési módot, amelyet a szerző a politikailag érzékenyek számára számító témák kezelésénél alkalmaz. A kérdéses helyzetekben ugyanis, amelyeket illetően bizonyos politikai befolyásoltságú források ellentmondást mutatnak – ilyenek például a phenjani vezetőség által kiadott nyilatkozatok a vírus terjedésével kapcsolatban –, a szerző az elérhető források pontos bemutatása mellett objektíven ismerteti az egyéb lehetséges változatokat is a különböző források politikai hátterének az egyértelműsítése mellett.

Összességében a *Phenjani exodus* részletesen bemutatja a COVID–19-pandémia kezdetének és terjedésének kulturális, társadalmi, politikai és gazdasági hátterét a KNDK-ban. Az észak-koreai vezetés által kiadott, a világjárvány kezelésére irányuló rendelkezések áttekintésével párhuzamosan átfogó képet nyújt az Észak-Koreában tartózkodó diplomaták helyzetének változásairól az intézkedések függvényében, majd az országból való távozásuk körülményeiről és folyamatáról is. A szerző tudományos, mégis közérthető és olvasmányos stílusának köszönhetően a kötet nemcsak a keleti tanulmányokkal foglalkozó kutatók számára lehet megfelelő forrás, hanem érdekes olvasmányként szolgálhat mindazok számára is, akik érdeklődést mutatnak Észak-Korea, a COVID–19-pandémia, a diplomácia vagy akár a modern politika és gazdaság témáinak valamelyike iránt.